

# *A magyar modernség születése és kibontakozása (Egy Franciaországban megjelent kötet elé)*

Genèse et épanouissement de la modernité hongroise.  
Communications choisies des Journées d'Études Hongroises,  
sous la direction de Maria Farkas. Université Marc Bloch, Strasbourg,  
2008. 144 p.

Az eredeti címén *Genèse et épanouissement de la modernité hongroise* című, Strasbourgban napvilágot látott kiadvány – pusztán címe alapján – tematikus konferenciakötet benyomását kelti a gyanútlan olvasóban. A valóság ezzel szemben az, hogy a 2008-ban megjelent könyvben a 2004-es *Printemps Magyar* ('Magyar Tavasz') elnevezésű nagyszabású kulturális héttől egészen a tavalyi évig terjedő időszak tudományos rendezvényeinek (konferenciák, vendéglőadások) gyümölcseit találjuk, ami a kötet szerkesztőjének, a Strasbourgi Marc Bloch Egyetem Magyar Tanszékét magyar lektorként 2004-től irányító Farkas Máriának több éven keresztül eredményes oktatói-szervező munkáját is dicséri.

Egy több éves periódus teljes termését, főleg, ha az a magyar irodalomtól egészen a népzeneig és a nyelvészeti témájú publikációkig terjed – és nem elsősorban terjedelmi korlátok miatt – igen-igen nehéz egységes egészszé rendszerezni; ezért is kiemelendő, miközben a kötet szerkesztője a gyűjteményből kimaradt szerzőkkel szembeni adósságát előszavában igyekszik leróni, a válogatás legalább ugyanilyen sikeres és szerencsés volta.

Nem véletlen persze, hogy, legyen az akár a korszak (európai) kritikai kitüntetettsége okán, akár a 2008-ban megjelenésének századik évfordulóját ünneplő Nyugatra történő utalással, a válogatás elvei meglehetősen egyértelműek, hiszen elsősorban a magyar irodalom franciaországi kapcsolattörténetének kutatása szempontjából is egyik legjelentősebb periódusra, a magyar irodalmi modernség Nyugat-nemzedékek fémjelezte időszakára összpontosít. A „nyugatos” költők-írók-esszéisták munkásságának felelevenítésénél – a kötet munkái közül ide sorolható Dominique Hamm a XX. század eleji város témáját Ady és a francia szimbolista költők, valamint Trakl és Brecht költészetén keresztül elemző tanulmánya, valamint Désfalvi-Tóth Andrásnak az „ezüstkor” egyik legjelentősebb hazai esszéírójáról, Cs. Szabó Lászlóról közreadott munkája – ez a spektrum azonban, örömteli módon, jóval szélesebb. Így kerülhetett méltán a válogatásba Tegye Gabriella előadásának szövege, aki a Budapestre éppen 1907-ben hazatérő, a francia fővárosban átélt kálváriáját jó húsz évvel később megörökítő Szomory Dezső *Párisi regényét* elemzi, vagy Amedeo di Francescónak a Cs. Szabóhoz hasonlóan szintén a 30-as években

induló Kodolányi 1938-ban megjelenő *Julianus barátjáról* szóló, s annak – a *Magna Hungaria*-motívum kapcsán – nagy elődjét a *Másik haza* Jókaijában felfedező írása, míg a kötet záró tanulmányában Farkas Mária egy (napjainkban talán méltatlanul elfeledett) kortársról, a költő Mécs Lászlóról, illetve kortárs párizsi fogadtatásáról emlékezik meg.

Nem volna teljes e gyűjtemény a két világháború közötti magyar költészet egyik legnagyobb, s Franciaországban máig talán legismertebb alakja, József Attila említése nélkül. Pór Péter „*A kocka hetedik oldalára írt szavak*” című esszéjében ennek a kihívásnak tesz eleget, a József Attilai verskompozíció törvényszerűségének és/vagy véletlenszerűségének különféle, Mallarmé- és Rilke-szövegeken keresztüli olvasatait adva.

A magyar irodalmi modernség és franciaországi kapcsolatainak különböző aspektusokból történő megvilágítása mellett nem maradhatott ki a kötetből a korszak történelmi-politikai kapcsolatainak felelevenítése sem. Ebben a törekvésbe illeszkedik Nagy Miklós az első világháború utáni francia megszállás alatt Szegeden megjelenő, összesen tizenegy számot megélt *La Hongrie républicaine* című, magyar szerzők által francia nyelven szerkesztett folyóirat születésének szentelt tanulmánya, amely a francia kultúra és civilizáció magyarországi fogadtatásának problémáját igen sajátos, nemcsak kapcsolattörténeti, hanem helytörténeti szempontból is érdekes szemszögből mutatja be, különös tekintettel a Szegedhez ezer szállal kötődő nyugatos költő, Juhász Gyula abban betöltött szerepére. Ugyancsak érdeklődésre tarthat számot történeti szemmel is Henry de Montety figyelemre méltó aprólékossággal elemző munkája, melyben a szerző Orléans-i Gaszton herceg 1911-es kolozsvári látogatását eleveníti fel, az erdélyi író-mecénás Bánffy Miklós *Trilógiáján* és a Pár-bajellenes Liga történetén keresztül.

Az előadások témájának és a szerzők által képviselt (poétikaelméleti, irodalomtörténeti, történeti) nézőpontok sokasága ellenére a kötetet végigolvasva az olvasó összbenyomása mégis az, hogy azok különbözősége nem vezet széttagoeltsághoz. Sőt a Farkas Mária szerkesztésében megjelent kiadvány helyenként a nagyközönség számára is olvasmányos tanulmányai azon kívül, hogy a magyar irodalom és kultúra egy-egy izgalmas pillanatát ragadják meg, olyan szövegek, melyek nem csupán a magyar–francia irodalmi és kulturális kapcsolatokat részleteiben tanulmányozni kívánó kutatók szűk köre számára értékesek. Külön öröm, hogy ez a színes borítójának köszönhetően külső megjelenésében is szép kötet Franciaországban jelenhetett meg s kerül terjesztésre, aminek eredményeként az ottani egyetemi hallgatók is nagy haszonnal forgathatják magyar irodalmi és civilizációs tanulmányaik során.